

Liite n:o 3 Pankkivaltausmiesten tutkimuspöytäkirjaan
27/XII 1922 - 4/I 1923.

Herra von Frenckellin kertomus joulukuun 27 päivänä
1922 täydennettynä hänen myöhemmin puheenjohtajan kysymyk-
siin antamilleen vastauksilla.

Läsnä: Lavonius, Nevanlinna ja Tanner.

Före hösten 1921, då herr von Frenckell ännu var
direktör i Emissionsaktiebolaget, hade ej de firmor, som
idkat valutahandel, såvitt till herr v. Frenckells känne-
dom kommit, tänkt sig möjligheten att köpa finska mark
på termin, utan skedde valutaspekulationen i allmänhet så-
lunda, att utländsk valuta uppköptes emot finska mark
och försålles, sedan den förras kurs stigit och den se-
nares fallit. Då den finska markens värde i september
1921 sjunkit så, att svenska kronor i fria marknaden
härstädes betalades med ända till Fmk. 18:40 för en svensk
krona, ansåg herr v. Frenckell att den finska marken uppe-
penbarligen undervärderats, varför en motaktion vore nö-
dig och hade förutsättningar att lyckas. Han föreslog
för Emissionsaktiebolaget, att bolaget skulle telegrafiskt
i Stockholm köpa finska mark att levereras på termin
t.ex. fyra veckor senare. Emissionsaktiebolaget godkände
detta förslag efter rådgörande med Finlands Bank och se-
dan han framhållit vilken betydelse leveransköp av finska
mark måste hava på den finska valutans notering samt
av Finlands Bank erhållit det önskade stödet genom rätt
att vid behov köpa en del svenska kronor för likvide-
randet av de inköpta finnmarken. Finlands Bank gav även
Emissionsaktiebolaget i uppdrag att utföra ett dylikt
uppdrag för Finlands Banks räkning. Dessa valutatransak-
tioner bidrogo till förbättrande av finska markens kurs

och avkastade vinst på utlandets bekostnad. Herr von Frenckell föreslog upprepat Emissionsaktiebolaget att fortsätta med dessa affärer, men Emissionsaktiebolaget nekade därtill, och avslog direktionen slutligen efter omröstning hans framställning för att ej riskera de införtjanta vinsterna.

Sedermera, någon dag under senare hälften av oktober, blev herr v. Frenckell kallad av ordföranden Stenroth till Finlands Bank, där han i egenskap av Emissionsaktiebolagets verkställande direktör av honom erhöll i uppdrag att utföra en likadan valutatransaktion om en miljon fak., d.v.s. att på några veckors leverans i Stockholm inköpa nämnda belopp. Av de meddelanden herr v. Frenckell därvid erhöll, framgick, att t.f. ledamoten i Finlands Banks direktion Broberg var emot valutaterminsaffärer och att denna operation ej skulle utföras i Finlands Banks namn, vilken alltså ej skulle synas. Förrän herr v. Frenckell accepterade uppdraget hade han blivit i tillfälle att övertyga sig om att herrar Basilier och Gråsten voro medvetna om uppdraget ävensom omfattat syftet med vinstens användande, vilket syfte jämväl meddelats herr v. Frenckell.

Sedan herr v. Frenckell underrättat åtminstone tvenne av Emissionsaktiebolagets då itjänstvarande direktionsmedlemmar, vilkas antal honom inberäknad var fem, om det uppdrag han å Finlands Bank erhöllit, samt att Finlands Bank ej ville synas, åtog sig Emissionsaktiebolaget att utföra uppdraget, dock, när Emissionsaktiebolaget ej samtidigt själv utförde en likadan operation emot provision, som efter det operationen slutförts beständes.

Medan telegramväxlingen om affären pågick, uppmanade herr Stenroth herr v. Frenckell att för minskande av risken uppdele transaktionen i tvenne, sålunda att likv

den skulle ske på tvenne olika dagar. Då han gav or-
der därom åt vederbörande funktionärer i Emissionsaktie-
bolaget, missförstod dessa ordern så, att det skulle
utföras tvenne transaktioner å en miljon finska mark
var. Sedan herr v. Frenckell ur svaren från Emissions-
aktiebolagets korrespondent i Stockholm funnit, att den-
ne köpt inalles 2 miljoner finska mark, gick han ome-
delbart upp till herr Stenroth, meddelade honom härom
samt erbjöd åt honom hela beloppet. Denne ville emel-
lertid ej föröka sin risk. I betraktande av Emissions-
aktiebolagets önskan att ej göra sådana affärer, fann
herr v. Frenckell ej annan lösning av saken möjlig än att
själv övertaga risken. Han vidtalade då en person att
emottaga och använda en eventuell vinst till den emel-
lan överenskommet ändamål, medan han förklarade sig an-
svara för varje förlust.

Vid avvecklingen av affären hade herr v. Frenckell
att anskaffa kronor för en miljon finska mark och åtog
sig även vid herr Stenroths förfrågan att anskaffa det
nödiga beloppet kronor för likvidering av den första mil-
jonen. Då herr v. Frenckell emellertid var förhindrad att
själv inlösa checkerna å Finlands Bank, begagnade han
sig därvid av en kaseörska vid ett av Emissionsaktie-
bolagets dotterbolag, vilket bolag i huvudsak sköttes av
honom. Denne lämnade han det nödiga beloppet finska mark
i form av checker å sin reskontraräkning i Emissions-
aktiebolaget, vartill direktionsledamotens, herr Harry Ols-
sons, tillstånd inhämtats, sedan å Emissionsaktiebolaget
överenskommits, att hela denna transaktion skulle obser-
veras å herr v. Frenckells konto.

Vinsten å bägge valutatransaktionerna uppstod där-
för å herr v. Frenckells konto i Emissionsaktiebolaget,
och utbetalade han vinsterna till den desamma tillkommo.

På förfrågan av Bankfullmäktige, varför dessa ope-

På framställda frågor svarade herr v. Frenckell i avseende å motivet för inköpet av den miljon, varom order givits å Finlands Bank, att huvudsyftet med detta inköp ej kunde anses vara förbättrandet av finska markens kurs, utan erhållandet av en vinst för det avsedda ändamålet, vilket ändamål han ej ansåg sig kunna uppgiva, då detsamma under tysthetslöfte delgivits honom. Han ansåg dock att köpet stått i full konformitet med den valutapolitik han trodde att Finlands Bank förde ävensom den valutapolitik Emissionsaktiebolaget följde, varför varken Finlands Bank eller Emissionsaktiebolagets intressen genom valutatransaktioner skadades; tvärtom utgjorde transaktionen ett direkt understödande av nämnda inrättnings strävan.

Angående användningen av vinsten å den miljon, vilken efteråt tillkommit, anhöll herr v. Frenckell att icke behöva yppa åt vem han erlagt denna vinst och huru densamma använts, emedan detta skulle ledas tredje mans rätt och denna transaktion utförts jämväl under förutsättning av att sekretess skulle bevaras.

Herr v. Frenckell uppgav, att den sammanlagda vinsten å de bägge inköpta miljonerna uppgått till Fmk. 365,035:-- och försäkrade herr v. Frenckell, att han personligen icke erhållit någon del därav. Ytterligare meddelade herr v. Frenckell, att samtliga anordningar vid köpets utförande överlämnats åt honom.

Pankkivaltuusmiesten puheenjohtajan antamasta,
herra v. Frenckellin korjaamasta konseptista oikein
jäljennetyksi todistaa:

K. N. Rauhala